

Sociaal Programma statushouders

14 april 2016

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
Inleiding	4
§ 1 Nieuwkomers: aantallen.....	5
§ 1.1 Nieuwe Haarlemmers	5
§ 1.2 Kenmerken nieuwe Haarlemmers.....	5
§ 1.3 Huisvesting	6
§ 2 Inburgering en maatschappelijke begeleiding	8
§ 2.1 Kracht van de stad	8
§ 2.2 Inburgering	8
§ 2.3 Maatschappelijke begeleiding	9
§ 3 Werk en scholing	11
§ 3.1 Doelstelling	11
§ 3.2 Afbakening	11
§ 3.3 Huidige situatie participatie statushouders	12
§ 3.4 De doelgroep	12
§ 3.5 Bestaande voorzieningen	12
§ 3.6 Universitair Asiel Fonds (UAF)	13
§ 3.7 Nieuwe voorzieningen	13
§ 3.8 Inzet op participatie vóór definitieve huisvesting	14
§ 3.9 Social Return on Investment	14
§ 3.10 Besluit bijstandsverlening zelfstandigen	14
§ 3.11 Samenwerking COA	14
§ 3.12 Lokale en (inter)nationale initiatieven	15
§ 3.13 Kosten kinderopvang.....	15
§ 3.14 BUIG budget (<i>Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten</i>)	15

§ 4	Onderwijs.....	17
§ 4.1	Primair en voortgezet onderwijs	17
§ 4.2	VVE-peuterspeelzalen	17
§ 4.3	Kinderopvang SMI	18
§ 4.4	Leerlingenvervoer.....	18
§ 4.5	Volwasseneducatie (WEB en MBO).....	18
§ 5	Gezondheid en zorg	20
§ 5.1	Volksgezondheid en preventie	20
§ 5.2	Jeugdhulp.....	20
§ 5.3	Wet Maatschappelijke Ondersteuning.....	22
§ 6	Welzijn	23
§ 6.1	Bestaande activiteiten	23
§ 6.2	Nieuwe activiteiten.....	23
§ 7	Financiële en formatieve consequenties.....	25

Samenvatting

De taakstelling voor de gemeente Haarlem om statushouders te huisvesten is fors gestegen. Voorheen ging het om relatief lage aantallen en verliep het inburgeren en de integratie in onze samenleving en stad verliep relatief geruisloos. Zeker bij grotere aantallen is het van groot belang integratie zorgvuldig aan te pakken en dit vanaf het begin te doen.

Het college hanteert hierbij als centraal uitgangspunt dat aan nieuwe Haarlemmers vergelijkbare kansen geboden worden als aan autochtone Haarlemmers. Dit vraagt om extra inzet de komende vier jaren.

De opgave voor Haarlem betreft als eerste huisvesting. Deels kunnen statushouders terecht in bestaande sociale huurwoningen, maar er zullen sociale huurwoningen aan de voorraad moeten worden toegevoegd. Hierover zijn aparte besluiten genomen. Na het toewijzen van huisvesting verzorgt Vluchtelingenwerk de eerste maatschappelijke begeleiding en coaching huisvesting. Voor de inburgering gaan we onderzoeken hoe we het beste een taal- en oriëntatieprogramma kunnen aanbieden.

De statushouders zijn zelf verantwoordelijk voor inburgering. Het is wettelijke verplichting waar zij een periode van 36 maanden hebben. Wij willen niet wachten tot aan deze verplichting is voldaan en in die 36 maanden zetten we onze bestaande en nieuwe voorzieningen van de Participatiewet al zoveel mogelijk in om werk, participatie en sociale activering zo snel mogelijk te realiseren.

Naast het formele traject voor de inburgering wordt de kracht van de stad beschouwd als belangrijkste instrument om de nieuwe Haarlemmers in onze samenleving te laten integreren. Haarlem heeft zich al langer leren kennen als een gastvrije stad die nieuwkomers die oorlog en geweld zijn ontvlucht, gastvrij opneemt.

Met de komst van de statushouders (en vluchtelingen) neemt de druk op voorzieningen ook toe. Bijvoorbeeld op de Internationale Taalklas en de Internationale Schakelklas. Het is van groot belang anderstalige leerlingen in een korte periode de Nederlandse taal te leren. Voor de kosten hiervan wordt een apart besluit voorbereid. De volwassen nieuwkomers zullen via de voorzieningen Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) taalbasisvaardigheden te leren. De druk die dit oplevert voor deze voorzieningen houden wij in de gaten.

Voor de specifieke gezondheidsproblemen van statushouders nemen wij via de GGD deel aan een programma 'postieve gezondheid'. Specifiek voor de jeugd voorzien wij extra kosten voor jeugdhulp. De maatschappelijk partners in de basisinfrastructuur hebben bestaande activiteiten voor de doelgroep en zij kunnen terecht in reguliere activiteiten. Er zullen extra activiteiten c.q. extra capaciteit nodig zijn om de integratie te bevorderen en preventief in te zetten om problemen te voorkomen.

De inzet die wij voor ogen hebben voor de komende vier jaar is in dit programma tenslotte financieel vertaald.

Inleiding

Het verwelkomen van nieuwe Haarlemmers die na een asielprocedure een verblijfsvergunning voor ons land toegekend kregen, kennen we al decennia lang. De afgelopen jaren ging het daarbij om relatief lage aantallen; het inburgeren en de integratie in onze samenleving en stad verliep relatief geruisloos. Nadat vorig jaar de grote vluchtelingenstroom naar Europa op gang kwam, steeg vanaf de 2^e helft van 2015 de taakstelling van het aantal op te nemen statushouders sterk. Het huisvesten van deze aantallen statushouders vormt een forse opgave voor gemeenten. Na het realiseren van de huisvesting begint echter de werkelijke uitdaging: inburgering en maatschappelijke integratie in onze stad. Door velen wordt het grote belang van een zorgvuldige aanpak van duurzame integratie benadrukt – in december 2015 publiceerde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid een advies waarin werd bepleit om vanaf het begin van de asielprocedure de doelstelling van integratie een centrale plaats te geven¹. De meeste statushouders krijgen een verblijfsvergunning voor 5 jaar; daarna bestaat de kans dat het verblijf in ons land niet verder wordt verlengd in het geval terugkeer naar het land van herkomst mogelijk wordt geacht. Niettegenstaande is integratie in onze samenleving tot volwaardig burger van groot belang.

In deze notitie wil de gemeente Haarlem inzichtelijk maken hoe zij met haar maatschappelijk partners de duurzame integratie van nieuwkomers vorm denkt te geven en welke middelen daarvoor nodig zijn. Voor het merendeel gaat het om het afstemmen van bestaand beleid; voor een relatief kleiner deel gaat het om aanvullende, nieuwe activiteiten.

Het college hanteert als centraal uitgangspunt in dit sociaal programma dat aan nieuwe Haarlemmers vergelijkbare kansen geboden worden als aan autochtone Haarlemmers. Op onderdelen dient hiertoe een extra inspanning geleverd te worden om bijvoorbeeld de achterstand in taal en kennis van onze stad en samenleving bij nieuwkomers te verminderen.

In deze notitie wordt eerst inzichtelijk gemaakt welke aantallen nieuwkomers we in Haarlem verwachten in de jaren 2016 tot en met 2019. Vervolgens worden de verschillende aspecten van maatschappelijke integratie belicht: inburgering, arbeid en inkomen, onderwijs, zorg en gezondheid, welzijn en cultuur. Afgesloten wordt met een overzicht van de adviezen.

---

¹ WRR Policy Brief 4 „Geen tijd verliezen”, december 2015.

§ 1 Nieuwkomers: aantallen

§ 1.1 Nieuwe Haarlemmers

De rijksoverheid stelt ieder half jaar vast hoeveel statushouders iedere gemeente dient te huisvesten binnen de eigen gemeente: de taakstelling. Met de eigenaren en verhuurders van sociale huurwoningen maakt de gemeente afspraken om aan de taakstelling te kunnen voldoen. Het saldo na afloop van de periode van 6 maanden wordt steeds verrekend met de taakstelling voor de volgende periode van 6 maanden.

In de gemeente Haarlem zijn er in het 2e halfjaar 2015 in totaal 186 statushouders gehuisvest. Per 31 december 2015 resteerde een achterstand van 41 personen. Die achterstand wordt meegenomen naar het 1e halfjaar 2016 en wordt opgeteld bij de nieuwe taakstelling van 184 personen. Hiermee ontstaat er per saldo een opgave om 225 personen te huisvesten in de eerste 6 maanden van 2016.

De verwachting is dat de taakstelling voor het 2e halfjaar 2016 ten minste gelijk zal zijn aan die voor het lopende halfjaar, zodat er voor het hele jaar 2016 een taakstelling ontstaat van tenminste 409 personen. Gezien de hoge instroom van vluchtelingen eind 2015 en begin 2016, is er een gerede kans dat de taakstelling voor het 2e halfjaar 2016 zal stijgen.

Taakstelling Haarlem 2016: tenminste 409 statushouders huisvesten.

Hoe de taakstelling zich in 2017 en volgende jaren zal gaan ontwikkelen is ongewis; het zal in belangrijke mate afhangen van de ontwikkeling van de vluchtelingenstromen naar Europa en Nederland. Er kan rekening worden gehouden met een marge van 25%, zowel naar boven als naar beneden. Als we er van uit gaan dat er geen achterstand of voorsprong wordt meegenomen uit het jaar 2016, ontstaat het volgende beeld.

Scenario taakstelling daalt met 25% ten opzichte van 2016: 276 statushouders huisvesten.

Scenario taakstelling blijft gelijk ten opzichte van 2016: 368 statushouders huisvesten.

Scenario taakstelling stijgt met 25% ten opzichte van 2016: 460 statushouders huisvesten.

Taakstelling Haarlem 2017 en verder: tussen de 276 tot 460 statushouders huisvesten op basis van daling met 25% respectievelijk gelijkblijvend respectievelijk stijging met 25% ten opzichte van 2016.

§ 1.2 Kenmerken nieuwe Haarlemmers

In 2015 werden in Nederland ruim 43.000 nieuwe asielaanvragen ingediend. Hiervan was iets minder dan de helft (43%) afkomstig uit Syrië. Uit Eritrea waren 17% van de indieners eerste aanvraag afkomstig. Naast de indieners eerste asielaanvraag kwamen in 2015 ook bijna 14.000 personen naar ons land in het kader van gezinshereniging. Het grootste deel hiervan (65%) was afkomstig uit Syrië. Van de gezinsherenigingen was ruim 7% afkomstig uit Eritrea. Van de asielzoekers afkomstig uit Syrië en Eritrea geldt dat op 91% van de aanvragen positief werd beslist (gebaseerd op het jaar 2014). Eind 2015 verbleven ruim 22.000 Syriërs (49%) en ruim 4600 Eritreërs (10%) in de landelijke opvangvoorzieningen. Bijna 20.000 vluchtelingen in de opvangvoorzieningen zijn van andere herkomst (Ethiopië, Irak, Afghanistan en overige landen). Bijna de helft van de asielzoekers resp. statushouders die in de opvangcentra

verblijven, zijn afkomstig uit Syrië; de andere helft kent een grote verscheidenheid aan landen van herkomst.

De mensen die eind 2015 in de opvangcentra verbleven, wachten op een aanbod voor huisvesting in een gemeente. Het COA koppelt mensen aan wie een verblijfsstatus wordt toegewezen aan een gemeente. Daarbij wordt rekening gehouden met eventuele voorkeuren van de statushouder maar ook met differentiatie per gemeente naar geslacht, leeftijd, gezinssamenstelling en land van herkomst. De ervaring leert dat een gemeente zelf ook kan verzoeken om statushouders met specifieke kenmerken te koppelen aan de gemeente, bijvoorbeeld omdat er een woonproject beschikbaar komt dat gericht is op een bepaalde doelgroep qua leeftijd en gezinssamenstelling.

Verwacht kan worden dat circa de helft van de nieuwe Haarlemmers afkomstig zal zijn uit Syrië; de andere helft zal afkomstig zijn uit diverse landen. Qua leeftijd, geslacht, gezinssamenstelling en opleidingsniveau kan een grote mate van differentiatie worden verwacht met een wat groter aandeel jongere mannen met een relatief hoger opleidingsniveau afkomstig uit Syrië.

§ 1.3 Huisvesting

Vluchtelingen wachten in het asielzoekerscentrum op het aanbod van een woning vanuit de gemeente waar ze aan zijn gekoppeld nadat ze een verblijfsvergunning toegekend hebben gekregen. Deze woning komt uit de bestaande voorraad sociale huurwoningen in de stad en wordt aangeboden door één van de 3 woningcorporaties met bezit in Haarlem: Elan Wonen, Pré Wonen en Ymere. Het potentiële aanbod van woningen ligt verspreid over de hele stad; het volkshuisvestelijk beleid is er expliciet op gericht om een zo goed mogelijke spreiding van sociale huurwoningen na te streven: de ongedeelde stad.

In Haarlem komen jaarlijks circa 750 sociale huurwoningen beschikbaar om toegewezen te worden aan woningzoekenden waaronder statushouders. Het gemeentebestuur streeft naar een jaarlijks percentage toewijzing van de vrijkomende woningen aan statushouders van circa 20%. Daarmee komen jaarlijks circa 150 sociale huurwoningen uit de reguliere voorraad in Haarlem beschikbaar voor statushouders. Een landelijke benchmark stelt dat iedere statushouder gemiddeld 0,51 woning in beslag neemt. Daarmee kunnen in de 150 jaarlijks aan statushouders toe te wijzen sociale huurwoningen 295 personen per jaar worden gehuisvest. In 2015 werden daadwerkelijk 288 statushouders in de bestaande voorraad sociale huurwoningen gehuisvest.

Jaarlijks kunnen in Haarlem circa 150 sociale huurwoningen aan statushouders worden toegewezen waarin circa 295 personen gehuisvest kunnen worden.

Nadat bleek dat de capaciteit van de jaarlijks beschikbaar komende sociale huurwoningen ontoereikend zou zijn om aan de taakstelling te kunnen voldoen, heeft de gemeenteraad ingestemd met het besluit van het college om de voorraad sociale huurwoningen in Haarlem nog in 2016 (tijdelijk) uit te breiden. Met deze uitbreiding zou zowel de taakstelling huisvesting statushouders gerealiseerd moeten worden, als ook extra kansen moeten bieden voor reguliere woningzoekenden die soms jarenlang op een betaalbare huurwoning in

Haarlem wachten. Er zijn 4 kansrijke lokaties aangewezen waar op relatief korte termijn een uitbreiding van minimaal 200 sociale huurwoningen gerealiseerd zou kunnen worden. Uitgangspunt is dat iedere lokatie voor circa 50% wordt toegewezen aan statushouders en de andere 50% aan overige woningzoekenden. Op deze lokaties zal sprake zijn van relatief hoge concentraties nieuwkomers die relatief veel met elkaar in aanraking komen. Dit stelt extra eisen aan toezicht en begeleiding.

In 2016 wordt gestreefd naar (tijdelijke) uitbreiding met minimaal 200 sociale huurwoningen op 4 lokaties in Haarlem. De helft van deze woningen wordt toegewezen aan statushouders; de andere helft aan overige woningzoekenden.

§ 2 Inburgering en maatschappelijke begeleiding

§ 2.1 Kracht van de stad

De stad Haarlem kenmerkt zich onder meer door een grote mate van gastvrijheid. De grote aantallen bezoekers van de stad zijn altijd van harte welkom, maar ook nieuwe inwoners worden altijd snel opgenomen in de samenleving van onze stad. Opvallend is de wijze waarop het afgelopen jaar de vluchtelingen die in De Koepel werden opgevangen welkom werden geheten door de stad. Diverse initiatieven vanuit inwoners hebben een indrukwekkend aanbod gerealiseerd waarmee de vluchtelingen warm werden onthaald. Opnieuw werd hiermee de kracht van de stad Haarlem aangetoond.

Het college is er van overtuigd dat deze kracht ook onmisbaar zal zijn bij het streven naar de maatschappelijke integratie van de nieuwe Haarlemmers. De statushouders die zich vestigen in onze stad, zullen zich vooral snel kunnen ontwikkelen tot Haarlemse burgers door de wijze waarop de samenleving hen opneemt en deelgenoot van de sociale netwerken in de stad laat worden. De gemeente en andere overheden bieden alle kansen, ondersteuning en faciliteiten, maar zal de maatschappelijke integratie van de nieuwe Haarlemmers zal zeker succesvol verlopen dankzij de kracht van de stad en haar inwoners. Het stadsbestuur wil deze onmisbare kracht ondersteunen daar waar mogelijk en noodzakelijk.

§ 2.2 Inburgering

De Wet Inburgering bepaalt dat iedere nieuwkomer in ons land verplicht een inburgeringsprogramma dient te volgen en daarover een examen met goed gevolg moet afleggen. Het inburgeringsprogramma bestaat uit taalonderwijs en onderwijs over de wijze waarop in Nederland wordt gewoond en gewerkt, welke normen en waarden in ons land gelden. Inburgeringscursussen worden door diverse instituten aangeboden.

Vluchtelingenwerk beschikt vanaf 2014 over een Informatiepunt Inburgering. Hier worden de statushouders geïnformeerd over de verschillende aanbieders van inburgeringstrajecten en de financiering daarvan. Het principe hierbij is dat de statushouder zelf verantwoordelijk is voor de inburgeringscursus; hij kan hiervoor een lening aanvragen bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) van maximaal € 10.000,-.

Hoewel statushouders 36 maanden de tijd hebben om het inburgeringsdiploma te behalen, is het voor een goede participatie in de samenleving en op de arbeidsmarkt van belang dat men zo snel mogelijk begint met het inburgeringstraject. Vluchtelingenwerk moet de statushouders direct na huisvesting collectief informeren over inburgering via het Inburgeringsloket Vluchtelingenwerk. In de praktijk volgen statushouders gemiddeld 42 weken lang (2 dagdelen per week) een inburgeringscursus voordat het examen met goed gevolg wordt afgelegd.

In de praktijk blijkt de start van het inburgeringstraject te lang te duren; de voorbereidingen in de vorm van het verkrijgen van een lening bij DUO, het aanmelden bij een cursusaanbieder en het daadwerkelijk starten met de cursus neemt meerdere maanden in beslag. Verloren tijd die veelal een sterk negatieve invloed heeft op de motivatie en daarmee een slechte start vormt.

De WRR pleit dan ook voor een aanpak waarin het leren van de taal, het volgen van een opleiding, het verkrijgen van huisvesting en het vinden van werk, niet na elkaar, maar op hetzelfde moment plaatsvinden. Als voorbeeld noemen we de in Amsterdam gestarte pilot onder de titel 'taal- en orientatieprogramma vluchtelingen' (TOV) waarin de nieuwkomer binnen 1 week na aankomst in de stad start met een centrale module gevolgd door een drietal

modules: participatie en taal, opleiding en taal, werk en taal. Dit gehele programma is een intensief programma gedurende 3 maanden. Daarna kan de nieuwkomer goed voorbereid starten met de cursus inburgering. Maar er zijn ook andere mogelijkheden een programma voor statushouders vorm te geven, met de inzet van onze maatschappelijk partners in de basisinfrastructuur sociaal domein.

Het college besluit opdracht te geven aan de ambtelijke organisatie om op zo kort mogelijke termijn een voorstel voor de uitvoering van een taal- en orientatieprogramma voor te leggen. Speciale aandacht dient hierbij besteed te worden aan de mogelijkheden van financiële dekking middels nationale of Europese subsidies.

Voor jongeren tot 27 jaar is het inburgeringstraject vanaf 1 januari 2016 opgenomen in het plan van aanpak Participatiewet (artikel 44a PW). Voor de overige statushouders wordt de start met het inburgeringstraject vanaf 1 januari 2016 opgenomen als verplichting voortvloeiende uit artikel 9 Participatiewet en artikel 55 Participatiewet. Dit geldt uiteraard pas vanaf het moment dat de statushouders aanspraak maken op een bijstandsuitkering; dit is niet van toepassing op statushouders die onder de regeling Gemeentelijk Versnellings Arrangement (GVA) in Haarlem zijn gehuisvest omdat het GVA betekent dat statushouders zak- en kleedgeld ontvangen van het COA en geen aanspraak kunnen maken op een bijstandsuitkering bij de gemeente.

De gemeente heeft buiten de verplichtingen die voortvloeien uit de Participatiewet, geen actieve rol ten aanzien van de inburgeringsplicht.

§ 2.3 Maatschappelijke begeleiding

De gemeenten hebben een subsidierelatie met Vluchtelingenwerk voor de maatschappelijke begeleiding en coaching huisvesting. Volgens de overeenkomst voert Stichting Vluchtelingenwerk de volgende taken uit voor statushouders die in Haarlem komen wonen:

- biedt de maatschappelijke begeleiding en coaching bij de huisvesting zoals onder meer omschreven in de handreiking van het ministerie „realisatie huisvesting verblijfsgerechtigden“
- maakt een eerste afspraak tussen client en woningcorporatie voor zowel de bezichtiging als de ondertekening van het huurcontract en gaat met de client mee;
- begeleidt de client naar alle benodigde instanties;
- maakt een afspraak voor de client bij de afdeling sociale zaken en werkgelegenheid van de gemeente Haarlem voor het aanvragen van een uitkering;
- vraagt alle toeslagen voor de client aan;
- geeft informatie en advies;
- stelt de client centraal en tracht de client zoveel mogelijk in de eigen kracht te zetten en zal hiervoor ook de (formele en informele) samenwerking zoeken met vrijwilligers om zo een netwerk met de client op te bouwen.

In het bestuursakkoord ‘verhoogde asielinstroom’ van 27 november 2015 is vastgelegd dat de middelen die aan de gemeente beschikbaar worden gesteld voor maatschappelijke begeleiding

stijgen van eenmalig € 1.000,- per statushouder van 16 jaar en ouder naar eenmalig € 2.370,- per statushouder in 2016 en 2017. Dit budget kan naast de reguliere maatschappelijke begeleiding ook aangewend worden voor voorzieningen gericht op integratie en participatie.

Van groot belang blijkt te zijn dat er direct na huisvesting binnen de gemeente, zorgvuldig wordt geïnventariseerd welke opleiding, werkervaring en toekomstplannen de nieuwe Haarlemmer met zich meebrengt. Het arbeidsperspectief moet bij deze analyse meegenomen worden. Deze analyse vormt de basis voor het verdere traject van werk en scholing en wordt uitgevoerd door de afdeling sociale zaken van de gemeente Haarlem.

Mensenrechtenambassadeurs

Door de Haarlemse gemeenteraad is op 11 november 2015 een motie aangenomen waarin werd opgeroepen om vrijwillige mensenrechtenambassadeurs van vluchtelingenkomaf in te zetten bij de maatschappelijke begeleiding van nieuwkomers in Haarlem. Daartoe wordt een samenwerking aan gegaan met (Haarlemse) vluchtelingenorganisaties.

Tijdens de inburgeringscursus komen de normen en waarden van de Nederlandse samenleving aan de orde. Daarbij wordt gewezen op het respecteren van mensenrechten in onze samenleving, in het bijzonder de mensenrechten en grondrechten ten aanzien van minderheden. Mensenrechtenambassadeurs en zeker ervaringsdeskundige mensenrechten-ambassadeurs kunnen hierin een goede bijdrage leveren.

Het college gaat na of bij een op te stellen taal- en oriëntatieprogramma (zie § 2.1) samenwerking met mensenrechtenambassadeurs mogelijk en wenselijk is.

§ 3 Werk en scholing

Het verwerven van werk waarmee een eigen inkomen kan worden verdiend, vormt één van de voornaamste instrumenten voor ieder mens om zich te ontwikkelen tot een volwaardig en autonoom lid van de samenleving. Sociale uitsluiting wordt daarmee voorkomen. Gezien het belang van werk en scholing om nieuwe Haarlemmers kansen te bieden zich te ontwikkelen tot volwaardige leden van de Haarlemse samenleving, wordt in deze paragraaf een aanpak gepresenteerd. Dit plan vormt tevens de uitvoering van de motie die in de Haarlemse raadsvergadering van 11 november 2015 werd aangenomen waarin werd opgeroepen statushouders naar werk te begeleiden vanaf het moment dat men in Haarlem komt wonen. De aanpak beoogt de aanspraak op bijstandsuitkeringen als gevolg van de hogere instroom van statushouders, zoveel mogelijk te beperken.

§ 3.1 Doelstelling

Het doel van deze aanpak is statushouders zo snel mogelijk economisch zelfstandig te maken, in de samenleving te laten integreren en daarmee de extra druk op de budgetten voor sociale uitkeringen te verlagen/te voorkomen.

We beschrijven hierna de verschillende mogelijkheden om dit te bereiken, wat de gevolgen zijn voor de uitvoeringspraktijk en de druk die dat legt op de budgetten.

§ 3.2 Afbakening

Participatie

Integratie en participatie van statushouders zijn veelgehoorde termen in de media op dit moment. Als het gaat om de definiëring van integratie dan beperkt deze definitie zich meestal tot het beheersen van de Nederlandse taal en het rekening houden met de normen en waarden die heersen in de leefomgeving.

Voor de gemeente Haarlem betekent dit in de benadering een bredere scope en vraagt dit om een afdeling overstijgende benadering omdat het ook gaat om lichamelijke en geestelijke gezondheid, jeugdzorg, afstemming met eerstelijnsorganisaties, (basis)onderwijs en culturele activiteiten. Deze integrale manier van benaderen wordt vastgelegd in dit sociaal programma.

Bestaand bestand

De voorstellen zijn gericht op statushouders die vanaf 1 januari 2016 in Haarlem gehuisvest zijn. Inzet op het bestaande bestand van statushouders met een uitkering maakt hier dus geen onderdeel van uit. Het college besluit om voor de groep nieuwe Haarlemmers die vóór 2016 in Haarlem kwamen wonen, aan te sluiten bij de ontwikkelingen die er binnen de afdeling sociale zaken zijn met betrekking tot inzet op het bestaande bestand.

Wet Taaleis

In een separaat voorstel is uitgewerkt hoe aan de uitvoering van de Wet Taaleis in de gemeente Haarlem vorm gegeven zal worden. Vooralsnog heeft de Wet Taaleis geen invloed op de doelgroep van dit sociaal programma.

§ 3.3 Huidige situatie participatie statushouders

Vanaf het moment dat aan een vluchteling een verblijfsvergunning verstrekt is, is deze een ingezetene van Nederland die recht heeft op reguliere huisvesting, inkomen en arbeid. Tijdens de huisvesting in de gemeente worden statushouders met hulp van Vluchtelingenwerk in de gelegenheid gesteld om een bijstandsuitkering aan te vragen. Binnen het Poortmodel (de aanvraagroute) zijn verschillende bijzondere doelgroepen onderscheiden waarbij de aanvraag om een uitkering niet via het Poortmodel gaan. Statushouders behoren tot een van deze doelgroepen omdat zij op het moment van aanvraag de Nederlandse taal nog onvoldoende beheersen om de workshops gericht op werk te volgen. De aanvraag om bijstand wordt afgehandeld en de statushouder wordt erop gewezen dat hij binnen de wettelijke periode van 36 maanden moet inburgeren.

§ 3.4 De doelgroep

Begin dit jaar is een eerste groep van circa 38 jonge alleenstaande statushouders in het pand aan de Zijlweg 245 gehuisvest. Deze statushouders vallen maximaal 24 maanden onder het GVA (Gemeentelijk Versnellings Arrangement). Het GVA is een financiële tegemoetkoming van het COA aan gemeente waaruit onder andere de huisvesting aan statushouders gefinancierd wordt. Deze mensen tellen, ook bij niet permanente huisvesting, direct mee voor de gemeentelijke taakstelling. De maximale periode van 24 maanden geldt vanaf het moment dat aan hen een verblijfsvergunning verstrekt is.

Gedurende de periode van het GVA blijven de statushouders hun wekelijkse RVA-bijdrage (Regeling Verstrekkingen Asielzoekers) van het COA ontvangen en kunnen zij geen aanspraak maken op een bijstandsuitkering. Omdat zij wel een verblijfsstatus hebben kan gestart worden met het inburgeringstraject, de maatschappelijke begeleiding door Vluchtelingenwerk en eventuele andere voorzieningen ter bevordering van de participatie op de arbeidsmarkt.

Gemiddeld duurt een inburgeringscursus 42 weken waarin men 2 dagdelen per week les heeft. De resterende tijd kunnen statushouders besteden aan participatie naar werk of sociale activering. Onderstaand worden de verschillende voor statushouders in te zetten voorzieningen beschreven.

§ 3.5 Bestaande voorzieningen

Alle voorzieningen die op basis van de Participatiewet en de gemeentelijke re-integratie-verordening toegankelijk zijn voor bijstandsklanten, kunnen ook voor statushouders ingezet worden. Gedacht kan worden aan werkstage, werkervaringsplaatsen, vrijwilligerswerk en in een later stadium de loonkostensubsidie.

Voorheen zetten we deze voorzieningen niet per direct in voor statushouders omdat gesteld werd dat zij eerst ingeburgerd moeten zijn en de Nederlandse taal moeten beheersen. Aangezien een deel van de statushouders de Engelse taal redelijk beheerst worden bestaande voorzieningen ingezet tijdens het inburgeringstraject. Dit wordt ondersteund door het bestuursakkoord 'verhoogde asielinstroom' van 27 november 2015. Indien statushouders direct vanaf het moment van huisvesting intensief ondersteund moeten worden in hun weg naar economische zelfstandigheid, vereist dit een aanpassing van het proces dat nu voor statushouders gevolgd wordt.

Vanaf het begin van de contacten met de statushouder moet er een helder klantbeeld zijn over opleidingsniveau, taalbeheersing Nederlands/Engels, werkervaring en belastbaarheid voor arbeid. De gegevens die in het COA-systeem (Taakstelling Volgsysteem) geregistreerd worden geven hierover al enige duidelijkheid. Indien men, bijv. als gevolg van lichamelijke of geestelijke problematiek, niet of minder belastbaar is voor arbeid dan vindt er direct een keuring plaats door Argonaut. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek wordt vastgesteld welk instrument er ingezet kan worden voor de klant, of iemand tijdelijk ontheven wordt van de arbeids- en/of re-integratieplicht.

Voor het aanbieden van voorzieningen aan statushouders (zowel met als zonder uitkering) zijn aanvullende werkafspraken gemaakt tussen Werkplein/Servicecenter. Het met de nieuwe doelgroep werken vereist een goede afstemming over deze aanpak met de bestaande partners Paswerk, Agros, RMC, Loket Leren en Werken en Werkgeversservicepunt. Daarnaast is gebleken dat de bestaande contracten waarschijnlijk kwantitatief onvoldoende ruimte en mogelijkheden bieden om alle statushouders volledig te bedienen. Dit betekent dat onderzocht moet worden op welke wijze de statushouders een aanbod kunnen krijgen vanuit bestaande of nieuw af te sluiten contracten.

Alle voorzieningen die op basis van de Participatiewet en de gemeentelijke re-integratieverordening ingezet worden voor bijstandsgerechtigden, worden ook ingezet voor statushouders die een beroep op de bijstand doen. Zo mogelijk al gelijktijdig met het volgen van de verplichte inburgeringscursus.

§ 3.6 Universitair Asiel Fonds (UAF)

De diploma's van vluchtelingen die gestudeerd hebben in het land van herkomst worden in Nederland veelal lager gewaardeerd. Dit betekent dat zij opnieuw een studie moeten volgen voordat zij hier kunnen werken in hun eigen vakgebied. Daarnaast zijn er vluchtelingen die door omstandigheden niet hebben kunnen studeren, maar hier wel talent voor hebben. Deze mensen komen vaak niet (meer) in aanmerking voor studiefinanciering; studeren tijdens de uitkering is evenmin mogelijk omdat werk voor gaat op studeren. Onlangs hebben de colleges van Haarlem en Zandvoort besloten om een convenant aan te gaan met het Universitair asielfonds (UAF) zodat een deel van de vluchtelingen met behoud van hun uitkering via het UAF een (aanvullende) studie kan volgen onder bepaalde vastgelegde voorwaarden. De kosten hiervan worden betaald uit het Participatiebudget.

§ 3.7 Nieuwe voorzieningen

Voordat nieuwe voorzieningen ingekocht gaan worden moet onderzocht worden wat er op dit moment gemist wordt in het proces van participatie naar werk en/of scholing. Eventuele nieuwe voorzieningen dienen complementair te zijn aan dat wat er al is. Verschillende marktpartijen bieden trajecten aan voor statushouders als specifieke doelgroep. Deze trajecten richten zich op activering van de statushouders naast het inburgeringstraject met als doel financiële zelfstandigheid door arbeid of toeleiding naar scholing. Onderzocht wordt of deze trajecten een aanvulling zijn op de bestaande voorzieningen en ingekocht moeten worden.

§ 3.8 Inzet op participatie vóór definitieve huisvesting

Zoals eerder aangegeven, is in januari 2016 een groep van circa 38 jongere statushouders in Haarlem gehuisvest. Omdat deze groep een aantal maanden met het GVA gehuisvest worden, kunnen zij in die periode geen aanspraak maken op een bijstandsuitkering. Zij ontvangen gedurende deze periode de RVA-toelage van het COA om in het levensonderhoud te voorzien. Zij worden ingeschreven in de Basisregistratie Personen van de gemeente Haarlem en kunnen starten met het inburgeringstraject. Na de periode van maximaal 24 maanden worden zij definitief in de gemeente gehuisvest en kunnen zij bijstand aanvragen, indien nodig. Het zou verloren tijd zijn om deze maanden te wachten met het bieden van ondersteuning totdat men definitief in Haarlem gehuisvest is. We weten immers al dat deze mensen in Haarlem blijven wonen. Voorgesteld wordt dan ook om de maatschappelijke begeleiding vanuit Vluchtelingenwerk én ondersteuning inburgering ook voor statushouders die onder het GVA vallen, in te zetten vanaf het moment dat zij (tijdelijk) gehuisvest zijn in Haarlem. Dit geldt ook voor eventuele aanvullende voorzieningen zoals keuringen door Argonaut of inzet van eventueel nieuw in te kopen voorzieningen. Inzet van middelen uit het Participatiebudget is ook mogelijk voor niet-uitkeringsgerechtigden.

§ 3.9 Social Return on Investment

Vanuit Sociale Zaken en Werkgelegenheid is een SROI-netwerk aanwezig. Van dit netwerk wordt gebruik gemaakt bij het bemiddelen naar werk van uitkeringsgerechtigden. Statushouders zijn daarin geen bijzondere groep omdat zij dezelfde rechten en plichten hebben. Zij onderscheiden zichzelf enkel door het gebrek aan beheersing van de Nederlandse taal – het inburgeringstraject is gericht op het zo snel mogelijk verminderen van deze achterstand.

§ 3.10 Besluit bijstandsverlening zelfstandigen

In verband met de uitvoering van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (BBZ) hebben de gemeenten Haarlem en Zandvoort een contract met bureau Eigen Werk van de Dienst Werk en Inkomen gemeente Amsterdam. Dit bureau begeleidt aanstaande ondernemers in een voorbereidingstraject op het ondernemerschap.

Eigen Werk oriënteert zich op inzet van trajecten voor statushouders die zelfstandig ondernemer wensen te worden. Voorgesteld wordt om de ontwikkelingen hierop te blijven monitoren en daar eventueel in de toekomst bij aan te sluiten.

§ 3.11 Samenwerking COA

Onlangs heeft een gesprek plaatsgevonden met de regievoerder van het COA en de regievoerder arbeidspotentieel van het COA. Tijdens dit gesprek zijn de ontwikkelingen met betrekking tot participatie statushouders bij zowel het COA als de gemeente Haarlem uitgewisseld. Landelijk worden vanuit het COA verschillende pilots gestart om al in de AZC's te starten met de oriëntatie op de arbeidsmarkt. Daarnaast heeft het COA aangegeven dat bij de koppeling van statushouders aan een gemeente zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met de arbeids- en scholingsachtergrond van de statushouders en de betreffende arbeidsmarktregio's. Deze ontwikkeling is in overeenstemming met het advies van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid die pleit voor meer aandacht voor het arbeidspotentieel van statushouders en hun mogelijkheden op de Nederlandse arbeidsmarkt. Koppeling van een statushouder aan een gemeente zou in belangrijke mate bepaald moeten worden door de kansen van de betrokken statushouder op de specifieke arbeidsmarkt in die

gemeente en regio.

Afgesproken is dat gemeente Haarlem en COA nauw betrokken blijven bij de ontwikkelingen binnen deze specifieke regio en elkaar daarbij actief benaderen. Indien er zich een mogelijkheid voordoet om een pilot in Haarlem uit te voeren rond het thema arbeidspotentieel statushouders binnen de arbeidsmarkt van Haarlem en omgeving, zal hierop worden ing

§ 3.12 Lokale en (inter)nationale initiatieven

Lokaal bedrijfsleven

Door het Haarlemse bedrijfsleven worden diverse initiatieven genomen gericht op de arbeidsparticipatie van statushouders. Deze initiatieven richten zich bijvoorbeeld op het matchen van statushouders aan banen binnen de MKB-bedrijven in Haarlem. We onderzoeken de mogelijkheden dit te organiseren met sociale ondernemers en met de bestaande netwerken van werkgevers, bijvoorbeeld in de Waarderpolder. Belangrijk hierbij is dat deze initiatieven centraal gemonitord worden binnen de gemeente en dat partners zoals Vluchtelingenwerk en het COA centraal benaderd worden met projecten die zich op de statushouders richten.

Het college onderzoekt de mogelijkheden samen met (sociale) ondernemers en met bestaande netwerken van werkgevers participatie van statushouders te stimuleren.

Rijk

Minister Asscher van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft een landelijke Taskforce Werk en Integratie Vluchtelingen ingesteld die zich gaat richten op integratie en participatie van statushouders.

Europese Unie

In mei 2015 is een nieuwe subsidieperiode voor de Europese migratie- en veiligheidsfondsen van start gegaan (AMIF). Actie B uit dit fonds richt zich op projecten die tot doel hebben de participatie van onderdanen uit niet-westerse landen en hun naaste verwanten te bevorderen in de samenleving. De subsidie per project bedraagt maximaal 75% van de projectkosten.

Het tijdvak voor inschrijving is gesloten in juni 2015. Vanaf februari 2017 zal de subsidie weer opengesteld worden. Gebleken is dat er over het jaar 2016 geen subsidiemogelijkheden zijn ter voorziening in de kosten van arbeidsparticipatie statushouders.

§ 3.13 Kosten kinderopvang

Inburgeringsplichtige statushouders die kinderopvang nodig hebben kunnen aanspraak maken op een financiële tegemoetkoming vanuit de Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (WKKP). Deze wet wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. Voor de eigen bijdrage die na berekening van de kinderopvangtoeslag resteert is het, indien men behoort tot de doelgroep, mogelijk om een gemeentelijke tegemoetkoming vanuit de bijzondere bijstand aan te vragen.

§ 3.14 BUIG budget (*Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten*)

In het bestuursakkoord is overeengekomen dat € 50 miljoen wordt toegevoegd aan het macrokader voor de BUIG in verband met 'verhoogde asielinstroom'. Voor de landelijk overeengekomen additionele middelen moet de verdeelsleutel nog worden vastgesteld.

Door toename van het aantal statushouders komen er meer aanvragen voor bijstands-uitkeringen. Daarmee wordt ook de druk op het BUIG budget vergroot. Vanuit het Deelfonds Sociaal Domein kan het Participatiebudget ingezet worden om de economische zelfstandigheid van de klanten te vergroten zodat de druk op het BUIG-budget kleiner wordt. Omdat de bestaande contracten onvoldoende ruimte bieden om alle statushouders volledig te ondersteunen, zal deze doelgroep in nieuw af te sluiten contracten opgenomen moeten worden. Indien vroegtijdig ingezet wordt op begeleiding naar opleiding of werk leidt dit minder beroep op een uitkering. Het huidige participatiebudget biedt echter onvoldoende financiële ruimte om deze aanvullende contracten te bekostigen. Een verhoging van het Participatiebudget is om die reden zeer gewenst. Het college is voornemens het extra BUIG-budget zoals opgenomen in het bestuursakkoord in te zetten voor de reïntegratieactiviteiten. Zo kunnen ook nieuwe Haarlemmers voldoende ondersteund worden bij de toeleiding naar de arbeidsmarkt. Onzeker blijft dan of daarmee de druk op het BUIG-budget voldoende verminderd wordt. Wanneer een overschrijding op het BUIG-budget plaatsvindt, zal een beroep gedaan moeten worden op de WWB-reserve. De beschikbare dekking in deze reserve is echter beperkt. Zodra de WWB-reserve is uitgeput zal een beroep gedaan moeten worden op de algemene middelen. Overigens leidt het huisvesten van statushouders via de regeling Gemeentelijk Versnellings Arrangement (GVA) vooralsnog niet tot uitgaven ten laste van het BUIG-budget. Deze statushouders krijgen van het COA leefgeld en komen dan niet in aanmerking voor een participatieuitkering.

Formatie

Op dit moment is niet in te schatten hoeveel statushouders een beroep op de bijstand zullen gaan doen. Onder de taakstelling van 400 statushouders zullen zich namelijk ook gezinnen bevinden die niet per individu een uitkering aanvragen. Daarnaast is het ook mogelijk dat statushouders die onder het GVA in Haarlem komen wonen, nog vóór instroom in de bijstand werk en/of scholing hebben gevonden. Ook kan de taakstelling voor het 2e halfjaar 2016 nog (naar boven) worden bijgesteld. Vanuit dit plan van aanpak hebben alleen de taken die uitgevoerd worden voor statushouders onder het GVA gevolgen voor de formatie. De statushouders met een uitkering worden binnen de afdeling sociale zaken en werkgelegenheid door het speciaal geformeerde team statushouders behandeld; gegeven de extra aantallen aanvragen en opgave ten aanzien van reïntegratie van statushouders, is voor dit team een aanvullende formatie van 1.5 fte vereist.

De nieuwe taken bestaan uit het voeren van participatiegesprekken met statushouders die vanaf januari 2016 gehuisvest worden met het GVA en geen uitkering zullen ontvangen en het voeren van participatie- en tussentijdse participatiegesprekken met statushouders die vanaf 1 januari 2016 een uitkering gaan ontvangen. Voor deze mensen moet, naast het inburgeringstraject, een voorziening ingezet worden. Tenslotte moeten de voortgang van de inburgering en het traject gemonitord worden. Uitgangspunt is dat deze taken met 0.58 fte uitgevoerd kunnen worden (Formatiebenchmark). Deze taken worden binnen de bestaande formatie belegd.

§ 4 Onderwijs

§ 4.1 Primair en voortgezet onderwijs

In Haarlem zijn de Internationale Taalklas voor primair onderwijs (ITK) en de Internationale Schakelklas voor voortgezet onderwijs gehuisvest (ISK). Deze scholen zijn gespecialiseerd in het geven van onderwijs aan anderstalige kinderen van nieuwkomers uit Haarlem en de regio. De leerlingen krijgen de Nederlandse taal geleerd. Door de toename van het aantal statushouders in de regio, groeit het leerlingenaantal van de scholen. De kinderen van statushouders hebben recht op onderwijs.

De scholen staan op het grondgebied van de gemeente Haarlem. Op grond van de onderwijswetgeving heeft de gemeente daarom de zorgplicht voor de onderwijshuisvesting.

De scholen zijn een regionale onderwijsvoorziening die voortkomt uit de bestuurlijke afspraken van het Regionaal Besturenoverleg Onderwijs Zuid Kennemerland en Velsen (RBO). De ITK en de ISK maken onderdeel uit van de Regionale Educatieve Agenda (REA). Deze regionale aanpak heeft ertoe bijgedragen dat de scholen enige omvang hebben, kwalitatief zeer goed onderwijs bieden en dienen als voorbeeld op landelijk niveau. De inspectie van het onderwijs heeft de ITK een positieve beoordeling gegeven.

Door de anderstalige leerlingen onderwijs aan te bieden op de ITK en ISK wordt aan hen in een korte periode de Nederlandse taal aangeleerd. Dit kan binnen het reguliere onderwijsprogramma van het primair- en voortgezet onderwijs niet worden bereikt. Ook heeft het primair- en voortgezet onderwijs geen specialisten in het onderwijzen van anderstaligen in dienst. Door de regionale opzet en schaalgrootte van ITK en ISK hebben zij ervaren en gespecialiseerde leerkrachten in dienst.

Huisvestingsbehoefte van de ITK neemt toe vanwege groeiend aantal leerlingen

	Okt 2013	Feb 2014	Okt 2014	Feb 2015	Juni 2015	Okt 2015	Feb 2016
Leerlingen	80	82	101	112	132	140	170

Huisvestingsbehoefte van de ISK neemt toe vanwege groeiend aantal leerlingen

	Okt 2013	Feb 2014	Okt 2014	Feb 2015	Juni 2015	Okt 2015	Feb 2016
Leerlingen	59	66	63	65	78	58	79

De kosten voor de extra capaciteit onderwijshuisvesting en eerste inrichting hebben betrekking op de statushouders én vluchtelingen (in noodopvangvoorzieningen). De kosten m.b.t. de vluchtelingen kunnen opgenomen worden in het bestuursakkoord dat de gemeente afsluit met het COA. De kosten m.b.t. de statushouders kunnen niet bij het COA neergelegd worden en zal de gemeente zelf moeten bekostigen. Hiervoor wordt besluitvorming door gemeenteraden voorbereid.

§ 4.2 VVE-peuterspeelzalen

Momenteel zijn er onder de groep nieuwkomers weinig jonge kinderen. Wanneer er na verloop van tijd sprake is van gezinshereniging onder statushouders, zal er naar verwachting sprake zijn van een toename van jonge kinderen in de peuterleeftijd. Om deze jonge kinderen in aanraking te laten komen met de Nederlandse taal zullen zij toegeleid moeten worden naar

een peuterspeelzaal (basisvoorziening) met een programma in het kader van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE plusvoorziening). Hierover vinden gesprekken met de aanbieders van de VVE-peuterspeelzalen plaats. Ook vindt een verkenning m.b.t. het capaciteitsvraagstuk plaats.

Peuterspeelzalen zijn een basisvoorziening, waarvan de kosten in de programmabegroting zijn opgenomen. Het VVE-programma op de peuterspeelzaal wordt gedekt uit de ontvangen rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid.

§ 4.3 Kinderopvang SMI

Ook zal er een toenemende druk kunnen ontstaan op kinderopvang voor kinderen met een sociaal-medische indicatie zodat er een zo goed mogelijke aansluiting met het basisonderwijs kan plaatsvinden. Deze laatste kosten komen ten laste van het budget bijzondere bijstand.

§ 4.4 Leerlingenvervoer

Door een hogere instroom van kinderen van statushouders die naar de ITK gaan, kan er sprake zijn van een hogere druk op het budget leerlingenvervoer.

In een separaat raadsbesluit wordt ingegaan op het vervoer van ITK leerlingen. Het raadsbesluit betreft het versoberen van het vervoer, het versterken van de eigen kracht en zelfredzaamheid van deze leerlingen c.q. het gezin en de gemeentelijke regelgeving aangaande het vervoer van ITK leerlingen. Onderzocht wordt of vluchtelingenkinderen van de noodopvanglokatie naar het ITK en vice versa onder deze regelgeving kunnen vallen.

§ 4.5 Volwasseneducatie (WEB en MBO)

Niet inburgeringsplichtige nieuwkomers van 18 jaar en ouder kunnen gebruik maken van volwassenonderwijs. Jonge statushouders met een taalachterstand kunnen op het NOVA een mbo-opleiding volgen. Over de toestroom van nieuwkomers en de capaciteit bij mbo-opleidingen zijn de gemeenten in het kader van voortijdig schoolverlaters (VSV) in overleg met het NOVA-college.

Ook wordt de doorstroom van leerlingen van ISK naar andere schooltypen (zoals Entree opleiding) nader besproken in het kader van de sluitende aanpak VO-MBO met de betrokken schoolbesturen. Hier is een aantal knelpunten voor jongeren om door te stromen naar het passende onderwijsniveau, zoals taal- en rekenen. Hierbij wordt ook gezien of er varianten mogelijk zijn van gecombineerde trajecten VO-MBO en leerwerktrajecten. Het ISK verwacht de komende jaren een druk op de voorziening. De doorstroom betekent ook een extra druk op het MBO en ander VO vervolgonderwijs. Dit en de ISK zijn aandachtspunten in de in de eerste helft 2016 op te stellen VSV vervolgaanpak en de aanpak kwetsbare jongeren 2016-2020.

Niet inburgeringsplichtige nieuwkomers van 18 jaar en ouder, anderstalige nieuwkomers, zullen eerst via de voorzieningen die de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) biedt, de basisvaardigheden van de Nederlandse taal moeten leren. In het kader van de huidige uitvoering van de WEB worden de participatiemogelijkheden vergroot door taal- en rekenlessen te faciliteren voor de volgende doelgroepen met educatieachterstand: VSV-jongeren vanaf 18 jaar, uitkeringsgerechtigden, jongeren zonder startkwalificatie, mensen met een zwakke positie op de arbeidsmarkt, opvoeders en mensen met verminderde sociale participatie. Ook nieuwkomers die na het afronden van de inburgeringscursus aanvullend taal- en/of rekenondersteuning nodig hebben, kunnen instromen in de WEB-programma's.

Bij de uitvoering van het regionaal opgestelde educatief plan door gemeenten Zuid- en Midden Kennemerland is het Nova College de kernpartner / hoofduitvoerder. Op basis van het huidige regionaal educatief plan zijn er 26 lesgroepen, 15 in Zuid-Kennemerland en 11 in IJmond. Hiervan zijn 12 groepen voor studenten met Nederlands als tweede taal, één groep voor diegenen met Nederlands als moedertaal. Toename van jonge statushouders nieuwkomers kan druk opleveren in de taal- en rekenklassen.

§ 5 Gezondheid en zorg

§ 5.1 Volksgezondheid en preventie

Vergunninghouders in gemeenten hebben een reguliere zorgverzekering en maken ook gebruik van de reguliere gezondheidszorg. Vluchtelingenwerk heeft goed opgeleide vrijwilligers die vergunninghouders de eerste 2 jaar wegwijs maken in de gemeente en ondersteunen bij de integratie. Zij helpen bij het maken van contact met de huisarts en tandarts, zorgen voor het aanvragen van de zorgverzekering en onderhouden indien nodig contact met zorgverzekeraars. Vrijwilligers hebben een signalerende functie (zijn hier ook in getraind) en nemen, zo nodig, contact op met de huisarts of het CJG. Zij geven uitleg als vluchtelingen informatie niet begrijpen. Aandachtspunt voor de continuïteit in zorg is dat de inzet van vrijwilligers vanuit Vluchtelingenwerk na twee jaar stopt, omdat het inburgeringstraject maximaal twee jaar wordt gefinancierd. Ook binnen de groep vluchtelingen zijn er kwetsbare groepen. Twee jaar begeleiding is doorgaans voor hen onvoldoende. Derhalve is er onvoldoende continuïteit in de begeleiding.

Er is meestal sprake van goed behandelbare aandoeningen, maar er is een achterstand in ‘zorgonderhoud’. Dit als gevolg van de situatie in het land van herkomst, de vluchtroute en, na aankomst in Nederland, de vele verplaatsingen naar over het land verspreide opvangcentra. Deze realiteit vraagt extra aandacht voor de kinderen. Hierop wordt verder ingegaan in de volgende § 5.2.

De GGD Kennemerland heeft een programma opgezet onder de titel ‘positieve gezondheid voor statushouders en vluchtelingen in Kennemerland’. Dit programma is erop gericht om ziekte, waar mogelijk, te behandelen, maar daarnaast juist ook aandacht te richten op het versterken van iemands veerkracht, de zelfregie en de basisgezondheidsvaardigheden, bij gezonden én bij zieken. Vanzelfsprekend blijft de GGD bestaande gezondheidsvoorzieningen ook inzetten voor vluchtelingen en statushouders, waarbij gedacht kan worden aan infectieziektebestrijding waaronder TBC.

Het college besluit deel te nemen aan het preventie programma ‘positieve gezondheid voor statushouders en vluchtelingen in Kennemerland’. Het pleidooi van GGD Nederland en de VNG bij de rijksoverheid om ten behoeve van collectieve preventieprogramma’s extra middelen beschikbaar te stellen, wordt door het college ondersteund.

§ 5.2 Jeugdhulp

Alle kinderen in Nederland hebben recht op zorg, ondersteuning en bescherming, ongeacht hun verblijfstatus en nationaliteit. Dat is meer dan een morele verantwoordelijkheid. Het vloeit voort uit internationale verdragen voor de rechten van het kind. Deze rechten zijn vastgelegd in de jeugdwet.

Bij de totstandkoming van de jeugdwet hebben het Rijk en de VNG afspraken gemaakt over de jeugdhulp aan rechtmatig-, danwel niet rechtmatig verblijvende jeugdigen. Afgesproken is dat het COA en Stichting NIDOS hun taken ten aanzien van jeugdige vreemdelingen ongewijzigd blijven uitvoeren. De zorg voor deze doelgroep blijft tot tenminste 2017 landelijk georganiseerd. Voor jeugdigen met een verblijfsstatus is gemeente, op grond van de jeugdwet,

verantwoordelijk. Daarom is het noodzakelijk dat er een inschatting gemaakt wordt van de te verwachten instroom, zorgvraag en kosten op basis van de gemeentelijke taakstelling voor 2016 en de geprognosticeerde instroom van nieuwe Haarlemmers tot en met 2019.

Bij het maken van deze inschatting wordt er onderscheid gemaakt in reeds bestaande en nieuwe taken binnen de jeugdhulp.

Bestaande jeugdhulptaken

Jeugdgezondheidszorg

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) verzorgt het wettelijk basistakenpakket voor de jeugdgezondheid. De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is de publieke gezondheidszorg voor kinderen en jeugdigen tussen 0 en 19 jaar. Alle kinderen in Nederland krijgen een preventief gezondheidspakket aangeboden; het zgn. basispakket JGZ. Dit pakket bevat vaccinaties, screening, monitoring en signalering. De uitvoerende instanties zijn de Jeugdgezondheidszorg Kennemerland (consultatiebureaus) en de GGD (schoolartsen). Statushouders hebben een taalachterstand en daarom zal er een tolk nodig zijn tijdens de contactmomenten. Ook de problematiek waarmee deze groep te maken heeft kan complexer zijn waardoor er meer hulp nodig is naast het standaard aanbod binnen de jeugdgezondheidszorg.

Op grond van landelijke richtlijnen is de eerste inschatting dat de jaarlijkse kosten die gemoeid zijn met het aanbieden van een wettelijk basispakket voor de jeugdgezondheid voor deze doelgroep zo'n € 50.000 zal bedragen. Hiertoe wordt aanspraak gemaakt op de post onvoorzien in de begroting.

Aanbod in de basisinfrastructuur

Ten aanzien van statushouders is er brede aandacht voor integratie. Het is immers van groot belang dat statushouders in onze maatschappij zo snel mogelijk Nederlands spreken en deelnemen aan het maatschappelijke leven. Naar verwachting heeft een substantieel deel van deze doelgroep ondersteuning en begeleiding nodig in hun persoonlijke en sociale ontwikkeling naar volwassenheid. Extra ondersteuning op het gebied van het jeugd- en jongerenwerk, aanbod bij sportverenigingen, etc. zal nodig zijn.

Naar schatting zullen de jaarlijkse kosten die gemoeid zijn met het aanbieden van voorzieningen in de basisinfrastructuur aan deze doelgroep zo'n € 75.000 bedragen. Hiertoe wordt aanspraak gemaakt op de post onvoorzien in de begroting.

Nieuwe jeugdhulptaken

Traumabehandeling

Naar verwachting zal een deel van de jeugdige statushouders te maken hebben gehad met traumatische ervaringen, als gevolg van het oorlogsgeweld waaruit zij vluchtten. Internationaal onderzoek (Fazel, 2005) laat zien dat zo'n 11% van de jeugdige vreemdelingen kampt met psychische problemen als gevolg van traumatische ervaringen. Traumatische klachten komen vaak voor in combinatie met andere psychiatrische ziektebeelden zoals depressies, angststoornissen, persoonlijkheidsproblemen, ADHD en middelengebruik.

Jeugd- en opvoedhulp

Daarnaast krijgen jeugdige statushouders en ouders te maken met diverse uitdagingen die verband houden met het opvoeden, opgroeien in een nieuwe samenleving. Gecombineerd met integratieproblemen en cultuurverschillen zal de zorgvraag naar verwachting intensiever en

langduriger zijn dan jeugdigen van autochtone afkomst. Een integrale benadering van problemen wordt dan ook noodzakelijk geacht.

Vooralsnog zullen deze taken bekostigd worden uit de reguliere decentralisatie uitkering jeugdhulp. Er zal met aanbieders in contract getreden worden om tot passende afspraken te komen.

Het college besluit de kosten voor de jeugdhulp ten laste te brengen van de geraamde budgetten voor jeugdhulp. Door middel van de reguliere P&C cyclus wordt gemonitord of deze budgetten toereikend blijven.

Uitzondering hierop betreffen de kosten voor de jeugdgezondheidszorg (jgz) die vóór de decentralisatie jeugdhulp al ten laste van de gemeentelijke exploitatie kwam. De geraamde extra kosten voor de jeugdgezondheidszorg en basisinfrastructuur ad € 125.000 op jaarbasis, worden ten laste gebracht van de geraamde post onvoorzien in programma 7 van de begroting.

§ 5.3 Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Verwacht mag worden dat nieuwe Haarlemmers deels een beroep zullen doen op (maatwerk)voorzieningen volgens de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Het gaat hier om voorzieningen als huishoudelijke ondersteuning, begeleiding, woningaanpassing, collectief vervoer maar ook maatschappelijke opvang en vrouwenopvang.

Er kan geen reële berekening worden gemaakt in hoeverre er maatwerkvoorzieningen WMO toegekend zullen worden aan de nieuwkomers in Haarlem en welke extra kosten hieruit zullen voortvloeien. Veronderstelt wordt vooralsnog dat het beroep op deze voorzieningen binnen de geraamde budgetten opgevangen kan worden.

Het college besluit de kosten van het beroep op maatwerkvoorzieningen Wet Maatschappelijke Ondersteuning, ten laste te brengen van de reeds geraamde budgetten voor WMO voorzieningen. Door middel van de reguliere P&C cyclus wordt gemonitord of deze budgetten toereikend blijven.

§ 6 Welzijn

Voor nieuwe Haarlemmers is op verschillende locaties in de stad door DOCK en Haarlem Effect al veel aanbod ontwikkeld op het terrein van welzijn en sociaal-culturele activiteiten. De welzijnsorganisaties DOCK, Haarlem Effect, BUUV en Vrijwilligerscentrale stellen zich ten doel om de krachten te bundelen en nauwer samen te werken met andere partners zodat er meer bereikt kan worden voor de doelgroep: nieuwe Haarlemmers die nog over weinig kennis van de Nederlandse samenleving beschikken, zich soms verdwaald en aan hun lot overgelaten voelen. De hulpvraag varieert van problemen rondom huisvesting, brieven vertalen, dagbesteding zoeken, ondersteuning bij administratie tot vragen rondom de eigen ontwikkeling. Zo nodig worden mensen doorverwezen naar sociaal wijkteam of Loket Haarlem.

§ 6.1 Bestaande activiteiten

Er worden door de welzijnsorganisaties al diverse activiteiten aangeboden, zowel structureel als eenmalig, op diverse plekken in de stad, deels gericht op vluchtelingen (Koepel) maar ook toegankelijk voor statushouders:

- taallessen
- fietslessen
- ontmoetings- en koffieochtenden
- kook-eetgroep
- opvoedondersteuning
- kerstontbijt

Alle activiteiten hebben steeds als doel de nieuwkomers in contact te brengen met inwoners van Haarlem, hun behoeften te peilen en hen, al is het maar voor even, uit de sleur van routine en leegte te helpen waarin zij kunnen verkeren.

§ 6.2 Nieuwe activiteiten

De welzijnsinstellingen kunnen aanvullende activiteiten gaan aanbieden ten behoeve van statushouders. Hierbij kan gedacht worden aan extra groepen of extra capaciteit voor bestaande activiteiten zoals taal- en fietslessen, algemene kennis van de Nederlandse en Haarlemse samenleving, kennis omtrent gezondheid en zorgvoorzieningen, leren budgetteren en preventie schulden maken. Daarnaast kan het gaan om nieuwe activiteiten. Zo zijn voorstellen voorgelegd om een introductieprogramma voor Haarlem te ontwikkelen, fitness- en sportactiviteiten voor statushouders te organiseren, een huiskamer te bieden (ChillOut) waar statushouders en vluchtelingen elkaar kunnen ontmoeten en van recreatieve faciliteiten gebruik kunnen maken, etc.

Door „de Wereldkeuken“ wordt gesteld dat zij niet alleen de mogelijkheden maar ook de noodzaak ziet van het inslaan van verdere nieuwe en innovatieve wegen. De groep migranten en vluchtelingen die via hun participatie in de activiteiten van de Wereldkeuken de eerste stappen in het integratieproces hebben gezet en een bepaald niveau hebben bereikt maar nog niet in staat zijn volledig hun weg te vinden in de Nederlandse maatschappij dienen verder geholpen te worden. Het gaat daarbij om de verdere ontplooiing van hun talenten waartoe passende opleidings-, stage- en werktrajecten gevonden dienen te worden die de mogelijkheid bieden hun reeds bereikte vaardigheden te verdiepen, toe te passen en aan te wenden voor

henzelf, hun gezin, familie en verdere omgeving. Zodoende kan verdere integratie in onze maatschappij gestalte krijgen tot wederzijds voordeel. Deze activiteiten leiden er tevens toe dat de opengevallen plaatsen in de context van de Wereldkeuken weer door nieuwe migranten en vluchtelingen kunnen worden ingenomen.

BUUV en de Vrijwilligerscentrale zien een rol voor zichzelf om de nieuwkomers te betrekken in de samenleving en hun sociaal netwerk te versterken. Enerzijds kunnen zij via de marktplaats door andere bewoners geholpen worden met hun integratie in Nederland.

Anderzijds brengen deze mensen (werk)ervaring, kennis en vaardigheden mee waar zij als vrijwilliger andere Haarlemmers in kunnen ondersteunen.

Er zijn in zowel het bestaande aanbod als bij de ideeën voor nieuwe activiteiten op het terrein van welzijn en cultuur goede mogelijkheden die kunnen bijdragen aan een goede integratie van de nieuwkomers in onze samenleving. Eerste vereiste daarbij is echter dat er een goede samenwerking en onderlinge afstemming wordt bereikt. De activiteiten van het welzijnswerk dienen beslist complementair te zijn aan de inburgeringscursus, de taallessen en de maatschappelijke begeleiding zoals die door Vluchtelingenwerk wordt geboden.

Het college besluit opdracht te verlenen om in samenwerking met de welzijnsinstellingen DOCK, Haarlem Effect, BUUV, de Vrijwilligerscentrale en Vluchtelingenwerk, een voorstel te ontwikkelen welke aanvullende activiteiten gewenst zijn ten behoeve van de maatschappelijke participatie van statushouders in Haarlem.

§ 7 Financiële en formatieve consequenties

In deze paragraaf worden de financiële en formatieve consequenties van het sociaal programma op een rij gezet, voor zover bekend. Het betreft de kosten voor de tweede helft van 2016 en de jaren 2017 tot en met 2019.

1. Inburgering

- taal- en oriëntatieprogramma

€ 125.000 (2016)

€ 250.000 (2017 ev)

Om de inburgering sneller te kunnen starten wordt een voorstel voorbereid om een taal- en oriëntatieprogramma in te voeren. Daarbij zal worden gestreefd naar externe financiële middelen via landelijke of Europese subsidies. Gerekend wordt met 400 nieuwkomers op jaarbasis. Voor anderhalf jaar wordt voor 600 statushouders € 2.370 per persoon ontvangen, maar alleen voor statushouders van 16 jaar en ouder. De kosten voor een programma bedragen naar raming € 2.000 per persoon, maar uit de vergoeding wordt ook Vluchtelingenwerk betaald voor hun begeleiding à € 1.000 per statushouder. Tekort is dan € 630 per statushouder, plus een raming van de kosten voor statushouders jonger dan 16 waarvoor geen vergoeding wordt ontvangen.

2. Werk en scholing

- BUIG budget

€ 0

Door middel van de reguliere P&C cyclus wordt gemonitord of de lasten voor bijstandsuitkeringen en overige inkomensondersteunende voorzieningen binnen de beschikbare budgetten blijven. Verwachting is dat beschikbare budgetten iets verhoogd worden als gevolg van bestuursakkoord.

- formatie sociale zaken

€ 53.500 (2016)

€ 107.000 (2017 ev)

Het geformeerde team inkomensvoorzieningen statushouders dient versterkt te worden met 1,5 fte om alle taken tijdig uit te kunnen voeren. Voorgesteld wordt deze uitbreiding vooralsnog voor de jaren 2016 tot en met 2019 met aanstelling schaal 9 in te zetten.

3. Onderwijs

Voor de onderwijshuisvesting van Internationale Taal en Schakelklassen resp. leerlingenvervoer is separate besluitvorming uitgevoerd.

4. Gezondheid en zorg

- collectieve preventie

Het pleidooi van GGD Nederland en VNG bij het rijk voor aanvullende middelen ten behoeve van collectieve preventie wordt ondersteund.

- jeugdgezondheidszorg

€ 25.000 (2016)

€ 50.000 (2017 ev)

- basisinfrastructuur

€ 37.500 (2016)

€ 75.000 (2017 ev)

De jeugdhulp die ingezet zal moeten worden voor nieuwkomers, wordt opgevangen binnen de geraamde budgetten met uitzondering van de jeugdgezondheidszorg. Deze

kosten ad € 50.000 op jaarbasis worden ten laste gebracht van de geraamde post onvoorzien.

5. Welzijn

- *welzijnsactiviteiten*

€ 62.500 (2016)

€ 125.000 (2017 ev)

In samenspraak met maatschappelijke partners wordt een concreet programma opgesteld van wenselijke aanvullende activiteiten gericht op de maatschappelijke integratie van nieuwe Haarlemmers. Statushouders doen deels mee in bestaande activiteiten via de maatschappelijk partners, maar de doelgroep vraagt levert ook een extra vraag op, naar reguliere inzet, maar ook naar maatwerk voor deze doelgroep.

- *formatie WWGZ*

€ 55.750 (2016)

€ 111.500 (2017 ev)

De beleidsvoorbereiding en -uitvoering rondom de vraagstukken van huisvesting en maatschappelijke integratie van statushouders in Haarlem vergt een uitbreiding van de beleidsformatie afdeling WWGZ met 1 fte voor de jaren 2016 tot en met 2019. Gerekend is met aanstelling schaal 11.